

Dnr 10-0141
Hanna Sejlitz/DE

Hörselskadades Riksförbund
besöksadress: Gävlegatan 16
Box 6605, 113 84 Stockholm
tel: +46 (0)8-457 55 00
texttel: +46 (0)8-457 55 01
fax: +46 (0)8-457 55 03
e-post: hrf@hrf.se
www.hrf.se

2010-06-15

Till Utbildningsdepartementet
Leo Gumpert
103 33 Stockholm
leo.gumpert@education.ministry.se

Remissvar Kommunernas ersättning till specialskolan (2010:1)

Inledning

Utgångspunkten i nedanstående remissvar från Hörselskadades Riksförbund, HRF är att alla hörselskadade och döva elever ska få en skolgång som är anpassad utifrån deras behov. Sverige har lång väg kvar för att nå uppsatta mål i bland annat Skollagen, FN-konventionen för personer med funktionsnedsättning och Barnkonventionen. En översyn som denna bör sätta barnets behov i första rummet och ha målet att minska hindren för detta ändamål. Gruppen hörselskadade och döva elever är liten och ekonomin får aldrig vara avgörande för val av skolplacering.

Statskontorets slutsatser

Specialskolans målgrupp

HRF konstaterar att specialskolans målgrupp redan i sammanfattningen beskrivs utifrån skollagen som vi tycker lägger fokus på elevens brister. Vi har länge påtalat detta och även föreslagit en ändrad formulering av målgruppen för specialskolan som lyfter fram behov och inte på vad eleven inte kan. Specialskolan borde ses som en likvärdig och valbar möjlighet istället för en skola för elever som inte klarar eller misslyckats i grund- eller särskolan.

Statskontoret menar att det sannolikt går elever i regionskolorna som borde kunna få sin skolgång i grundskolan. Vi ställer oss frågande till denna bedömning. Vår erfarenhet är att många kommuner inte har möjlighet att erbjuda hörselskadade den skolgång de behöver. Bristande kunskap i kommunerna gör att hörselskadade elevers behov underskattas. Detta visar sig bland annat genom lägre måluppfyllelse och social utsatthet. I Skolinspektionens granskning framkom bland annat kommunala skolors okunskap om hjälpmedelsanvändning och brist på pedagoger med hörselkompetens. För att alla kommuner ska kunna erbjuda en bra skolgång för hörselskadade krävs en skolorganisation där kommunerna har tillgång till specialistkompetens samt samverkar sinsemellan. Med anledning av detta har HRF föreslagit en ny skolorganisation för hörselskadade och döva med regionala resurscenter.

Kommunala alternativ till specialskolan

I rapporten framhålls att en kommunal hörselklass kan vara ett alternativ för vissa elever som idag får sin utbildning i specialskolan. Innan detta val sker är det enligt vår mening viktigt att jämföra teckenspråksmiljö, gruppstorlek, teknik, hörselpedagogisk kompetens med mera. Grupperna får inte vara för små och möjligheten för den enskilde eleven att identifiera sig med andra i samma situation ska finnas. Med fler hörselskadade och döva elever finns naturligt fler pedagoger med hörselkompetens på skolan vilket borgar för möjligheter för en pedagogisk diskussion och utveckling.

Det är också viktigt att det finns en långsiktighet och kontinuitet i en hörselklassverksamhet. Antalet hörselskadade och döva elever är förhållandevis litet vilket gör att en enskild kommun inte har tillräckligt elevunderlag. Det behövs därför en samverkan mellan flera kommuner för att kunna erbjuda en stabil hörselklassverksamhet. Vi har sett exempel på att när kommuner startar en verksamhet, men när antalet elever minskar under en period läggs verksamheten ner. Detta skapar osäkerhet för föräldrar och elever.

Dessutom kan kommunerna få ett mer kostnadseffektivt utnyttjande av samlade medel om de samverkar kring skollösningar för hörselskadade och döva istället för att varje kommun ska göra egna insatser.

Behovet av teckenspråk

Enligt språklagen ska hörselskadade som har behov av teckenspråk ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda teckenspråk. Det allmänna ska se till att detta är möjligt. För barn i grundskoleåldern bör det rimligtvis vara skolan som erbjuder denna möjlighet. Elever som har behov av svenskt teckenspråk måste också erbjudas reella möjligheter att utveckla detta genom att ha jämnåriga, äldre elever och vuxna som språkliga förebilder. Vår erfarenhet är att de flesta kommuner idag inte klarar av att erbjuda teckenspråksundervisning och en teckenspråksmiljö. Statskontoret menar att det är elevens funktionsnedsättning som ska vara avgörande för om eleven ska gå i specialskolan. Vi menar att elever som på grund av deras hörselskada behöver teckenspråk ingår i denna definition och därmed ska specialskolan erbjudas som ett alternativ då de flesta kommuner inte kan erbjuda detta. Behovet av teckenspråk kan inte enbart bedömas utifrån vilket undervisningsspråk eleven väljer. I specialskolan får eleverna även möjlighet att utveckla teckenspråkskunskaper genom att vistas i en miljö där teckenspråk används dagligen. Precis som andra språk har barnet ingen möjlighet att lära sig, utveckla och använda teckenspråk om ingen annan talar detta språk i barnets vardagliga omgivning.

Regelverk som underlättar

Det får inte finnas ekonomiska och attitydmässiga hinder för att sätta barnets behov i centrum. Regelverket ska utformas så att de underlättar och inte hindrar möjligheterna att ge hörselskadade och döva elever den skolgång de behöver. Till skillnad från beslut om placering i specialskolan är det kommunen som beslutar om placering i och skolskjuts till hörselklasskola. Tyvärr förekommer det alltför ofta att kommuner på grund av ekonomiska skäl vägrar betala för elever som har behov av att gå i kommunal hörselklass och hörselanpassat fritidshem. Vi har också sett att det är stora skillnader mellan kommuner.

Kostnadsberäkning

Statskontoret redovisar att den genomsnittliga kostnaden per elev i grundskolan är 81 000 kr. Då har inte hänsyn tagits till extrakostnader som kommunerna kan ha för att göra de anpassningar som krävs för att elever med hörselskada ska få en likvärdig skolgång t ex akustiksanering, tillgänglighetsanpassning och i förekommande fall assistentkostnader för elever som inte skulle behöva assistent i regionskolans anpassade miljö.

Statskontorets förslag

”Statskontoret anser att en rimlig ersättningsnivå för en elevplats i specialskolan bör ligga runt 300 000 kronor per elev och år.”

HRF har ingen uppfattning om vad som är rimlig ersättningsnivå. Det som är viktigt är att ekonomi inte får avgöra om en elev får sin utbildning på specialskolan eller inte.

Vi har dock svårt att se samband mellan en höjning av ersättningsnivån och framväxten av kommunala alternativ. Precis som Statskontoret också konstaterar är det andra faktorer som i större utsträckning påverkar föräldrarnas val av skola. Som för övrigt är en stor och många gånger svår process där föräldrarna måste ta ställning till och värdera många olika faktorer. En viktig utgångspunkt i eventuella ändringar av ersättningsnivån måste vara att en höjning inte får motverka att hörselskadade och döva elever får en skolgång som möter deras behov.

Utredningen resonerar kring kommuners delaktighet i beslut om placering i specialskolan. Vi anser att det skulle vara förödande om kommunerna skulle ha inflytande över inskrivningen i specialskolan då vi redan idag ser kommuner som på grund av ekonomiska skäl vägrar betala för elever som har behov av att gå i kommunal hörselklass.

”Statskontoret anser att frågan om värdkommunernas nedsatta ersättning bör omprövas.”

HRF delar uppfattningen om att detta bör ses över ur ett helhetsperspektiv. En fortsatt nedsättning kanske också bör innebära vissa skyldigheter för värdkommunen till exempel att erbjuda fritidsaktiviteter som är anpassade utifrån specialskoleelevernas behov.

”Statskontoret anser inte att ersättningsnivån, som regleras i förordning bör differentieras utifrån olika kostnadsposter.”

Vi instämmer i förslaget om att regeringen tydligare bör ange att specialskolan ska begära ersättning för assistans. Förslaget innebär större tydlighet för alla parter och garanterar för ett mer rättvist bedömande av ersättningarna.

”Statskontoret har inte kunnat finna något bemyndigande för undervisning av deltidselever inom Specialskolan.”

Det har alltid funnits elever som befinner sig i gränslandet mellan specialskolan och grundskolan. För en del är det svårt för att inte säga omöjligt att göra valet mellan grundskolan och specialskolan utan att prova bägge alternativen. Då kan undervisning i specialskolan på deltid under en period vara ett alternativ. Vi stöder förslaget

om att denna fråga hanteras inom den pågående utredningen om ökad flexibilitet för elever i specialskolan.

Avslutning

Denna utredning är en del av ett större sammanhang det vill säga skolsituationen för hörselskadade och döva elever. Vi ser fram emot utredningen om en flexibel specialskola som vidare kan bena ut frågorna hur samhället ska erbjuda hörselskadade och döva elever en likvärdig utbildning som möter deras behov.

Vi ser även fortsatt samlade skolmiljöer som en viktig och kvalitativ valmöjlighet för våra målgrupper, framförallt ur ett språkperspektiv. Kanske är det också dags att se nya möjligheter med en omvänd integration på våra målgruppers villkor i skolor som stimuleras genom statliga avtal med kommuner i samverkan. HRF deltar gärna i en sådan skolutvecklingsdiskussion där vi gärna ser att även vårt skolorganisationsförslag beaktas.

Vänliga hälsningar
Hörselskadades Riksförbund

Hans Ericson
generalsekreterare